

Табела 5.2. Спецификација предмета

Студијски програм : Дипломске академске студије историје уметности - мастер
Назив предмета: Позновизантијска архитектура на Балкану: градитељска хетероглосија и нова визуелност
Наставник/наставници: др Иван Стевовић, редовни професор
Статус предмета: изборни предмет
Број ЕСПБ: 6
Услов: Студент мора да испуни услове прописане Статутом Филозофског факултета.
Циљ предмета Упознавање студената са извориштима, градитељским токовима, центрима и новинама својственим позновизантијској архитектури на Балкану, као територији која је после првог пада Цариграда 1204.г, постаала кључни и последњи велики ромејски територијални посед, до коначног нестанка Византијског царства. У традиционалној историографији названа наведеним термином и издвојена у посебан просторно-хронолошки оквир, архитектура наведеног раздобља заправо је континуирани наставак архитектонске праксе византијске престонице, која по измештању двора у Никеју, наставља да траје на територији Царства Ласкариса у западној Малој Азији, али и у балканским центрима попут Солуна и континенталне Македоније у оновременом обиму, Епира, и нешто касније, Мистре на Пелопонезу, уз постојање низа мањих али не мање важних средишта у којима су се до данас очували важни споменици (Месемврија на тлу данашње Бугарске). У складу са историјским околностима, обележја позновизантијске архитектуре постепено постају преовлађујућа у настанку репрезентативних градитељских организама суседних средина, пре свега Бугарске а нарочито средњовековне Србије од почетка 14. столећа. Разматрање свих видова феномена културног трансфера у оквирима градитељског деловања на једном сразмерно невеликом простору, као и бројних иновација које су израстајући из овог корпуса споменика у историографији недовољно егзактно препознате као својства "националних школа" у средњем веку, основни су циљеви рада на предмету.
Исход предмета Препознавање и разумевање архитектуре и архитектонске симболике појединачних скупина споменика и нових градитељских појава које позновизантијску архитектуру чине значајно различитом спрема дотадашње градитељске традиције и праксе.
Садржај предмета <i>Теоријска настава</i> Теоријска настава подразумева излагање о токовима, центрима и најважнијим појединачним споменицима наведене градитељске епохе, као и новинама које архитектонска мисао односно пракса евидентно попримају у овм раздобљу. Такође се разматрају начини рецепције и апропријације позновизантијске архитектуре у остварењима Бугарске и нарочито Србије, а после пада централног Балкана под отоманску власт, и оних на простору Влашке и Молдавије као последњих "правих византијских" средишта архитектонског стварања. Објашњење симболике архитектуре и њеног креирања преузимањем мотива из других видова уметничког стварања попут књижне илуминације, такође је један од посебно важних задатака теоријског сегмента наставе на предмету. <i>Практична настава</i> На основу разматрања тематских целина теоријске наставе, наведене и додатне литературе, предвиђено је да студенти самостално приступе анализи и властитој презентацији различитих феномена или појединачних споменика одговарајућих садржају предмета. С обзиром да ће у

значајној мери речи бити и о једном периоду архитектуре средњовековне Србије, у овај предмет уведене су компоненте самосталног научно-истраживачког рада, од теренских истраживања до презентација резултата добијеним самосталним проучавањем.

Литература

- В. Кораћ – М. Шупут, *Архитектура византијског света*, Београд 1998.
 А. Grabar, *Srednjovekovna umetnost Istočne Evrope*, Novi Sad 1969.
 И. Стевовић, Каленић. *Богородичина црква у архитектури позновизантијског света*, Београд 2006.
 Ј. Trkulja, *Aesthetic and Symbolism of Late Byzantine Church Façades, 1204-1453*, (одбрањена докторска дисертација), Princeton 2004.
 S. Ćurčić, *Architecture on the Balkans*, Yale University Press 2010.
 R. Ousterhout, *Eastern Medieval Architecture: The Building Traditions of Byzantium and Neighboring Lands*, Oxford 2019
 С. Ћурчић, *Грачаница. Историја и архитектура*, Београд 2001.
 М. Чанак-Медић – Б. Тодић, *Манастир Дечани*, Београд 2008.
 В. Кораћ, *Споменици монументалне српске архитектуре 14. века у Повардарју*, Београд 2003.
 S. Ćurčić, *The Role of Late Byzantine Thessalonike in Church Architecture on the Balkans*, *Dumbarton Oaks Papers* 57 (2003), 65-84.
 V. Marinis, *Architecture and Ritual in the Churches of Constantinople, Ninth to Fifteenth Century*, Cambridge 2014.
 V. Papadopoulou, *Byzantine Art and its Monuments*, Athens 2002.
 M. Chatzidakis, *Mystras. The Medieval City and the Castle*, Athens 1983.
 С. К. Коруневски, *Црковната архитектура во Македонија во 13. век* (одбрањена докторска дисертација), Скопје 2000.
 T. Tarandjjeva, *The Church of St. John Aleitourgetos in Nesebar and its Architectural Origins* (одбрањена докторска дисертација), Indiana University 2006
 O. Grabar, *The Mediation of Ornament*, Princeton 1993

Број часова активне наставе	Теоријска настава: 2x15	Практична настава: 2x15
------------------------------------	--------------------------------	--------------------------------

Методe извођења наставе

Предавања и вежбе током првог семестра мастер студија

Оцена знања (максимални број поена 100)

Предиспитне обавезе	поена	Завршни испит	поена
активност у току предавања	10	писмени испит	
практична настава		усмени испт	40
колоквијум-и			
семинар-и	50		

Начин провере знања могу бити различити наведено у табели су само неке опције: (писмени испити, усмени испт, презентација пројекта, семинари итд.....

*максимална дужна 2 странице А4 формата